



Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

«Затверджено»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2012 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни: **«Менеджмент»**

(за вимогами кредитно-модульної системи)

Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки – 6.030504 «Економіка підприємства»

Освітньо-кваліфікаційний рівень – «Бакалавр»

Робоча програма складена старшим викладачем кафедри економіки підприємства Лисановою Аллою Митрофанівною на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства», освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Рецензент

доцент кафедри економіки підприємства
кандидат економічних наук, доцент

О.М. Шершенюк

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена на засіданні кафедри економіки підприємства
(протокол № 1 від « 28 » серпня 2012 р.)

Завідувач кафедри економіки підприємства
доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

Схвалено Радою (методичною комісією) ФУБ
(протокол № 1 від « 28 » серпня 2012 р.)

Голова Ради (методичної комісії) ФУБ
доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

«Узгоджено»

Зав. вип. каф. обліку і аудиту

кандидат економічних наук, професор

В.В. Маліков

«_____» _____ р.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(системний змістовний модуль)
Опис навчальної дисципліни
«Менеджмент»

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 4 кредиту	Галузь знань: 0305 «Економіка та підприємництво»	Навчальний курс – циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів
Усього годин – 144	Напрямок підготовки – 6.030504 «Економіка підприємства»	Рік підготовки 1-й, 2-й
Усього блоків змістових модулів - 4	Освітньо - кваліфікаційний рівень – «Бакалавр»	Семестр навчання 2-й, 3-й
Один блок змістових модулів – 36 годин	Кількість навчальних груп в потоці – 2	Кількість лекційних годин – 54
Усього змістових модулів – 13		Практичні і семінарські заняття, годин – 36
Один змістовий модуль 11-12 годин	Лектор, відповідальний за курс – старший викладач	Самостійна робота, годин – 54
Всього аудиторних годин на тиждень – 2 години, (1 лекцій, 1 практичних занять).	Лисанова Алла Митрофанівна	Модульний контроль (модульна контрольна робота) Підсумковий контроль (2-й семестр - інтегрований залік; 3-й семестр - інтегрований іспит).

2 Мета та завдання

Навчальна дисципліна «Менеджмент» відноситься до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів за напрямом «Економіка підприємства» та професійною спрямованістю на спец. «Економіка підприємства».

Предметом навчальної дисципліни є закономірності формування і функціонування системи управління організацією.

Мета навчальної дисципліни - підготовка фахівців щодо формування системи фундаментальних знань з менеджменту, способів, механізмів та інструментарію системного управління організацією.

Основні завдання дисципліни полягають у формуванні у студентів сукупності знань, навичок та уявлень у теорії та практиці менеджменту.

Згідно мети, основні завдання дисципліни полягають у формуванні знань, вмінь та уявлень згідно предмету дисципліни.

Після вивчення дисципліни майбутній бакалавр повинен

Знати :

- предмет, метод і завдання дисципліни;
- розвиток науки управління;
- основи теорії прийняття управлінських рішень;
- методи обґрунтування управлінських рішень;
- планування в організації;
- організація як функція управління;
- мотивація;
- управлінський контроль;
- лідерство;
- комунікації в управлінні;
- ефективність управління.

Вміти :

- розподіляти функції у апараті управління бізнесом;
- визначати трудомісткість функцій у апараті управління бізнесом;
- визначати потреби особистості та їх ранжування у бізнесі;
- розробляти алгоритм управлінського рішення;
- визначати неформального лідера трудового колективу;
- визначати стиль керівництва лід-менеджера.

Мати уявлення :

У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при вивченні фахових дисциплін: економіка праці, стратегія підприємства, планування діяльності підприємства, а також у дипломному проектуванні.

Для підготовки спеціалістів на рівні знань в програмі навчальної дисципліни передбачений цикл лекцій у їх сполученні з СРС.

В лекційному курсі викладання теоретичних матеріалів приводиться досить докладно, супроводжується доказом основних положень, в процесі читання лекцій передбачено застосування проектору LightPro.

Формування рівня вмінь здійснюється з опорою на раніш отримані знання шляхом проведення практичних занять, відпрацьовуються рішення типових задач, видаються індивідуальні завдання для самостійної роботи.

Рівень уявлень студентів досягається у ході їх самостійної роботи з забезпеченням консультації викладача та СРС.

Поточний контроль здійснюється шляхом тестового опитування.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом розрахунку інтегрованої оцінки за підсумками поточного модульного контролю.

3 Зміст навчальної програми

Вступ

Навчальна дисципліна «Регіональна економіка» читається для підготовки бакалаврів в галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво», за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства».

Загальний обсяг дисципліни становить 4 кредити (144 год.), відповідно до чого структура дисципліни складається з наступних елементів: загальна кількість блоків змістових модулів – 4 (один блок змістових модулів – 36 год.); усього змістових модулів – 13 (один змістовий модуль – 11-12 год.).

Зміст дисципліни враховує знання студента попереднього предмету – «Економічна теорія». У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при вивченні таких дисциплін, як «Фінансовий менеджмент», «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Маркетинг», курсовому та дипломному проектуванню.

Формування системи знань студентів з дисципліни «Регіональна економіка» здійснюється шляхом проведення лекцій у їх сполученні з СРС. Самостійна робота студентів здійснюється в поза аудиторний час та складається з вивчення літературних джерел, матеріалу лекцій та практичних занять, виконання практичних завдань.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної та контрольної роботи; модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль з дисципліни – інтегрований іспит.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) № 1 **ЗАГАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Змістовий модуль (тема) 1. Поняття і сутність менеджменту

Визначення поняття "менеджмент". Предмет, мета, основні задачі дисципліни. Принципи реалізації менеджменту у бізнесі. Внутрішнє та зовнішнє середовище менеджменту.

Література: нормативна: 2, 8; основна: 11, 12, 13, 16, 17; додаткова: 24, 26, 27.

Змістовий модуль (тема) 2. Розвиток науки управління

Еволюція менеджменту. Сучасні школи менеджменту. Порівняльні моделі сучасних видів філософії менеджменту.

Література: нормативна: 2, 7; основна: 10, 14, 15; додаткова: 21, 23, 24, 25.

Змістовий модуль (тема) 3. Основи теорії прийняття управлінських рішень

Сутність управлінського рішення у менеджменті. Технологія прийняття управлінського рішення у менеджменті. Вимоги до управлінських рішень у менеджменті.

Література: нормативна: 1, 4; основна: 11, 12, 13, 16, 20; додаткова: 21, 24, 25.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) № 2 **ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Змістовий модуль (тема) 4. Методи обґрунтування управлінських рішень

Альтернативи управлінського рішення. Критерії вибору ефективного варіанту управлінського рішення. Методи прийняття управлінського рішення.

Література: нормативна: 1, 3; основна: 11, 12, 13, 14, 15, 16; додаткова: 24, 25, 26, 27.

Змістовий модуль (тема) 5. Планування в організації

Планування як загальна функція менеджменту. Планування на засадах таймеру: стратегічний та тактичний менеджмент. Цілепокладання та місця бізнесу.

Література: нормативна: 1, 4, 6, 9; основна: 10, 13, 15, 20; додаткова: 22, 23, 26.

Змістовий модуль (тема) 6. Організація як функція управління

Визначення функції організації у бізнесі. Види зв'язків у менеджменті: субординація, координація та їх синтез. Типи організаційних структур управління.

Література: нормативна: 2, 7; основна: 11, 13, 17, 19; додаткова: 21, 23, 24, 26.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) № 3 **РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ**

Змістовий модуль (тема) 7. Мотивація

Зміст функції „мотивація” у менеджменті. Існуючі форми мотивації: керівництво, лідерство та стимулювання.

Методи мотивації. Мотиваційний моніторинг.

Література: нормативна: 1, 5, 6, 9; основна: 11, 14, 18, 19; додаткова: 22, 23, 24, 27.

Змістовий модуль (тема) 8. Управлінський контроль

Зміст функції контролю у менеджменті. Основні види контролю. контроль як зворотній зв'язок у менеджменті

Література: нормативна: 4, 7; основна: 11, 12, 13, 14, 16, 20; додаткова: 26, 27.

Змістовий модуль (тема) 9. Лідерство

Характеристика трудового колективу. Формальні та неформальні зв'язки між членами трудового колективу. Формальне та неформальне лідерство. Влада, вплив та лідерство.

Література: нормативна: 3, 4, 84 основна: 14, 17, 18, 19, 20; додаткова: 25, 26, 27.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) № 4 **КОМУНІКАЦІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ**

Змістовий модуль (тема) 10. Комунікації в управлінні

Об'єктивні та суб'єктивні елементи стилю керівництва у менеджменті, їх характеристика. Види стилів керівництва у менеджменті. Ситуаційний менеджмент за теорією Пола Херсі.

Література: нормативна: 3, 8; основна: 10, 11, 12, 13, 14, 17, 19; додаткова: 24, 25.

Змістовий модуль (тема) 11. Ефективність управління

Взаємозв'язок управлінської поведінки з ефективністю функціонування бізнесу. Вплив стратегічного менеджменту на розвиток бізнесу. Чинники, що оцінюють ефективність управління бізнесом.

Література: нормативна: 1, 2, 5, 6, 9; основна: 14, 17, 19, 20; додаткова: 21, 24, 26, 29.

4 Розподіл модулів (тем занять) за годинами та кредитами

№ п/ п	Назва теми	Кількість годин за навчальним планом				
		всього, год/кред	аудитор.	лекції	практичні заняття	самоств. робота
Заліковий модуль 1. Загальні категорії менеджменту						
1	Поняття і сутність менеджменту	11/0,31	8	5	3	3
2	Розвиток науки управління	13/0,36	10	7	3	3
3	Основи теорії прийняття управлінських рішень	12/0,33	9	6	3	3
Всього по модулю 1		36/1,0	27	18	9	9
Заліковий модуль 2. Функції менеджменту						
4	Методи обґрунтування управлінських рішень	11/0,31	8	5	3	3
5	Планування в організації	12/0,33	9	6	3	3
6	Організація як функція управління	13/0,36	10	7	3	3
Всього по модулю 2		36/1,0	27	18	9	9
Заліковий модуль 3. Реалізація функцій менеджменту						
7	Мотивація	13/0,36	7	4	3	6
8	Управлінський контроль	11/0,31	5	2	3	6
9	Лідерство	12/0,33	6	3	3	6
Всього по модулю 3		36/1,0	18	9	9	18
Заліковий модуль 4. Комунікації у менеджменті						
10	Комунікації в управлінні	19/0,53	10	5	5	9
11	Ефективність управління	17/0,47	8	4	4	9
Всього по модулю 4		36/1,0	18	9	9	18
Разом		144/4,0	90	54	36	54

5 Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма контролю	Шкала оцінювання знань студента (бали)
Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1-3	36	1,0	Модульні тестові роботи	(1...100)
Другий заліковий модуль за змістовими модулями 4-6	36	1,0	Модульні тестові роботи	(1...100)
Третій заліковий модуль за змістовими модулями 7-9	36	1,0	Модульні тестові роботи	(1...100)
Четвертий заліковий модуль за змістовими модулями 10-11	36	1,0	Модульні тестові роботи	(1...100)
Інтегрований залік				(1...100)
ЗАГАЛОМ	144	4		

6 Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно табл. 4 «Розподіл змістових модулів», табл. 6 «Тематика (план) практичних занять».

Тематика (план) практичних занять

Номер практичної роботи	Тема практичного заняття	Обсяг аудиторних годин
<i>1</i>	Предмет і об'єкт вивчення дисципліни. Система, що керує та система, що виконує	<i>4</i>
<i>2</i>	Еволюція менеджменту. Сучасні школи менеджменту, їх характеристика	<i>4</i>
<i>3</i>	Управлінське рішення. Технологія прийняття управлінських рішень.	<i>4</i>
<i>4</i>	Обґрунтування управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень	<i>4</i>
<i>5</i>	Планування як функція менеджменту. Тактика та стратегія менеджменту	<i>4</i>
<i>6</i>	Мотивація як функція менеджменту. Види потреб у бізнесі	<i>4</i>
<i>7</i>	Лідерство у менеджменті. Влада та вплив у бізнесі	<i>4</i>
<i>8</i>	Формальний та неформальний зв'язок . Структуруючі фактори колективу, що працює	<i>4</i>
<i>9</i>	Ефективність управління. Показники ефективності управління	<i>4</i>
Разом		36

7 Система оцінки знань студентів і шкала оцінок*

Оцінка в балах	Оцінка за нац. шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	"Відмінно" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	B	"Дуже добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79		C	"Добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно	D	"Задовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66		E	"Посередньо" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35-59	Незадовільно	FX	"Умовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1-34		F	"Безумовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом).

*Примітка. Згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774 підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1... 100) балів. Розрахунок здійснюється за формулою

$$V_d = \alpha_1 \cdot V_1 + \alpha_2 \cdot V_2 + \dots + \alpha_n \cdot V_n,$$

де V_i – кількість балів за рівень знань студента i -го залікового модуля;

α_i - коефіцієнт вагомості кожного залікового модуля.

Підсумкова оцінка трудовитрат студента за освоєння змісту навчальної дисципліни K_d визначається як арифметична сума кредитів за всіма заліковими модулями, що засвоєні (K_i):

$$K_d = \sum_{i=1}^N K_i,$$

де $i = 1 \dots N$ - кількість залікових модулів;

K_i - трудовитрати (в кредитах) на засвоєння залікового модуля.

8 Методичне забезпечення

1.Робоча навчальна програма з дисципліни: «Регіональна економіка» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

2.Робочий план з дисципліни «Регіональна економіка» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

3.Лисанова А.М., Блага В.В., Кіреєва М.П. Методичні вказівки для контрольних робіт, до курсової роботи, до практичних занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Регіональна економіка» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

9 Література, рекомендована для самостійної роботи студентів

Основна література

1. Н.Д. Прокопенко, Ф.Е. Полонский. Анализ и прогнозирование развития экономики региона. К.: Наукова думка, 2005. – 226 с.
2. В.М. Бородюк. Структурный фактор в развитии экономики Украины.. – К.: Наукова думка, 2004. – 117 с.
3. В.В. Ковалевський та ін. Розміщення продуктивних сил. – К.: Т-во Знання, КОО, 2004. – 351 с.
4. Е.П. Качан. Розміщення продуктивних сил. – Київ: Вища школа, 2005. – 375 с.
5. В.В.Кистанов. Территориальная организация производства. – М.: Эконом, 2004. – 387 с.
6. В.А. Лось. Человек и природа. – М.: Высшая школа, 2003. – 180 с.
7. А.А. Минц. Экономическая оценка природных ресурсов. – М.: Знание, 2002. – 350 с.
8. Н.Н. Некрасов. Региональная экономика. – М.: Экономика, 2002. – 250 с.
9. В.В. Оникненко. Вопросы методологии и методики исследования трудовых ресурсов. – К.: Наукова думка, 2000. – 230 с.
10. Е.Д. Сипаев. Производственно-территориальные комплексы. – К.: Наукова думка, 2000. – 210 с.
11. О.И. Шаблій. Социально-экономическая география Украины. – К.: Вища школа, 2005. – 450 с.

Додаткова

1. Географічна енциклопедія України. – К.: Українська енциклопедія. Т. 1. – 2001, Т. 2. – 2002, Т. 3. – 2005.
2. А.П. Голиков. Математические методы в географии. – Харьков: Изд-во Харьковского университета, 2005. – 144 с.
3. Ф.Д. Заставный. Совершенствование территориальной организации производительных сил: трения, методы, практика. – Л.: Наука, 2005. – 139 с.
4. Ф.М. Левшин. Мировой рынок: конъюнктура, цены и маркетинг. М.: Международные отношения, 2003. – 260 с.
5. Новицкий П.Т. Население и трудовые ресурсы. – М.: Мисль, 2005. – 350 с.
6. К.П. Овчинников. Международное разделение труда. М.: Международные отношения, 2003. – 304 с.
7. М.М. Паламарчук. Економічна і соціальна географія України. – К.: Т-во Знання, КОО, 2004. – 416 с.
8. В.М. Поповкін. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К.: Наукова думка, 2003. – 210 с.

Розробив

ст.викл кафедри економіки підприємства _____ А.М. Лисанова